

RASPADANJE

1. Kuća koja se raspada

treba se čim prije eutanazirati,
isključiti joj vodu, struju, plin,

plombirati joj televizor, telefon, ruter,
i sve aparate joj izvaditi iz utičnice,

cjevčicu infuzije izvući jednim potezom
i prozorske kapke zatvoriti za posljednji put,

a zatim dati znak bageru
i zbogom, kućo, što dom bijaše, dome, što ni kuća više nisi.

Treba je zakopati u rupu vlastitih temelja
i ići joj na zadušnicu s podušjem i svijećom,

a kažu da će vrijeme polako utišati bol.
No, što ako je sama odlučila pobjeći pred sudbom?

Javljuju ti da su je vidjeli na putu, no trag joj se gubi,
kao dementnoj starici zalutaloj tko zna gdje,

prijavit ćeš njezin nestanak, staviti oglas na slomljenu ogradu,
a nikad je nitko ni živu ni mrtvu pronaći neće.

2. Zemlju koja se raspada

treba navrat-nanos napustiti,
zgrabiti jezik, putovnicu i dvije-tri fotografije,

nagurati u dječji ruksak
rađanje, djetinjstvo, mladost i život

i savinutim zatiljkom krenuti putem egzila.
Noge ti same idu, kolektivno ih sjećanje vodi,

bijeg je nasljeđe, nužni dio ostavine
domovine, fizička kondicija predaka.

Treba prijeći granicu naguran u prtljažnik
u trenutku kada se zastava spušta na pola koplja,
a zatim bos, gladan, uz udarac nečije noge u zadnjicu,
mjesecima se udaljavati korak po korak
od čovjeka u drugom ka čovjeku u sebi.
Kada *homo politicus* ubija, sam je sebi i krvnik i žrtva.

Napustit ćeš zemlju koja se raspada
a da ti ni oko ne trepne dok ti duša trepće i zavija
kao rotacijsko svjetlo i sirena policijske patrole
i nadaš se da će te uhvatiti i vratiti, a ona nestaje u daljini.

3. Svijet koji se raspada

treba zamotati u bolničku plahtu,
i na nosiljkama prenijeti na odjel za palijativnu skrb,
koja predviđa preživljavanje najviše do šest mjeseci,
dostojanstveno i spokojno umiranje uz kontrolirani bol.

Prozor je otvoren, soba samo za jednog,
pjev grlica u vrtu, jorgovan na stolu.

Kao u restoranskoj kuhinji, tako nad vratima sobe piše
„Osmijeh“ i svi koji mu dolaze u posjet

nasmijani su do ušiju, a nikome nije do smijeha
i više vole ono rudarsko „Sretno!“ pred jamom smrti.

Miris amonijaka i joda, kora od mandarina i banana,
na radiju večernje vijesti o novim ratovima i financijskim krizama

koje ga se više ne tiču. A to ga boli. U krajičku svijesti
on zna: niti ga je ljepota spasila, a i pjesnici su ga uzalud

htjeli promijeniti. I odjednom između kostiju i kože osjeća
ljubavni poriv: bar još jednom voditi ljubav sa slobodom

koja mu maše s vrata: „Sad spavaj, navratit ću kad stignem.“
Svijet koji propada treba ostaviti

u hospiciju u kojem andželi smrti nemaju namjeru
niti mu ubrzati, niti odgoditi, smrt.

MEZIMAC

Poji ga mlijekom u prahu, a on želi prapramajčino,
hrani ga kašicama od voća, a on želi od krvi i zemlje,
kupa ga u kadici prirodnim bebi-sapunom,
a on želi u vodi od vjerskog poglavara posvećenoj,
briše ga pamučnim ručnikom,
a on želi zastavom iz arhivskog kovčega,
zamata ga u dekicu sa sličicom medvjedića,
a on želi u grubi vuneni biljac narodnih motiva,
poliježe ga u krevetac s baldahinom od zvijezda,
a on želi u koljevku s kukastim križem,
uspavljuje ga bajkama Grima i Andersena,
a on želi lokalnim legendama o pobjedama bez poraza,
budi ga dječjom pjesmicom,
a on želi himnom povučenom iz uporabe,
oblači ga u šarenu robicu,
a on želi crnu uniformu,
obuva ga u meke cipelice,
a on želi cokule s bodljama,
pruža mu lopticu duginih šara
a on želi bejzbol palicu s ukrasom mrtvačkih glava,
na klupi u vrtu uči ga igri „čovječe, ne ljuti se“,
a on želi plesti bodljikave žice za granice,
ostavlja ga u pijesku igrati se s djecom,
a on ih štipa kad su druge boje kože,
dok šeću drži ga za lijevu ruku,
a on preda se pruža desnicu i maršira,
daje mu kapi protiv polenova praha
a on zahtjeva antialergen protiv drugosti,
uči ga novim jezicima da bi vrijedio više,
a on je pljuje svojim, koji pravilno i ne zna,
uči ga dobromu, a on zlo ljubi,
vodi ga na sat povijesti, a on ju ponavlja.
Poklanja mu psića – vau, vau,
kupuje mu macu – mac, mac,
a on joj šakom izbjija oko,
pljuje je u lice i vršti;
Ja sam Nac! Nac, nac!

PROŠLO NEODREĐENO VRIJEME

Život je sve ono što se događa
između sutra i jučer.

Baka s velikim loncima vode u rukama
laktom otvara,
a koljenom vrata zatvara

da se ne bi ohladili soba, kruh i nade.

Djed na krevetu sklupčan poput djeteta
nakon dana dugog kao godina po nerodnim poljima
usred žege koja mu zamrzava krv.

Ujak na crnom biciklu
i povijesnim „izmima“ u malom koferu
na kojima si crtala zavodljive djevojke
da bi čim prije završio fakultet.

Jedna teta s tri smjene u tvornici „Budućnost“
brusi sate norme
s podočnjacima poput šalica
koje ti je kupila da se igraš sama,
druga žuri s vrećicama preko starih čizama
skopskom zimom prema tvornici „Gazela“
dok pokvarenim patentom mjeri stečaj vlastitog tijela,
a pokidanim remenom, stečaj duše.

Mama na pisaćem stroju arhivira
automobilske gume i tvoje pjesmice,
a na nadvožnjaku na ulazu u grad
netko je dopisao *ne* na reklamu
na kojoj vam njezina „Auto guma“ želi dobrodošlicu.

Tata u tvorničkom autobusu lica zalijepljenog na prozor kao dijete u sirotištu
proklinje taj pusti život,
jer i oaza čini pustinju, opet samo pustinjom.

Sestra sa žuticom u bjeloočnicama
riga lijek od trava koji ti je susjeda
tutnula u ruke na povratku iz škole
u koju su se slili ljudi od rijeke poplavljeni
s 980 kubičnih metara u sekundi.

Ti na balkonu poljevaš cvijeće,
brišeš listove fikusa i limuna
šapćući im odlučno „jednom ču odavde otići“.

Sada je njihov život nulti razmak
od danas do danas. Nisi mu više svjedok,
a ni on tebi.

Kad doznaš da je netko umro
tek pitaš što mu se dogodilo.
U twojоj nazоčnosti ništa više se ne događa
drugima,
u twojоj odsutnosti, sve.
I najobičnije sadašnje vrijeme
za tebe je samo – prošlo neodređeno.

PLUS-MINUS

Prije sam mrtve
na prste mogla izbrojati,
sada su neizbrojivi.

Prije sam žive
mogla pred san brojati,
sada ih ponavljam.

Pomislim li
da bi netko umrijeti mogao
odmah s njime postajem bolja.

Koliko je lako
dobar biti
s potencijalno mrtvima!

No, čim se smrt odgodi,
i život se odgodi.

A tada
tijelo vrijeme gubi,
a duša ga pridobiva.

Tijelo prostor napušta,
duša ga naseljava,
a duh raseljava.

Među živima i mrtvima
razlika je, plus-minus,
tek neki stupanj u temperaturi.

IZA MRTVIH

Iza mrtvih ostaju
griznja savjesti,

pogreške, zamjerke,
neriješeni sporovi,

neispunjena obećanja,
neodgovorena pitanja,

podjele, sumnje,
bol i čežnja,

suprotstavljeni stavovi,
ideološke pobune,

mrvica prezira i poneka laž,
malo ljubavi i čista tuga,

buđenje u snu ili košmaru,
krik u noći, loš dan,

pokajanje što se nismo
češće viđali,

svijest da smo trebali
više razgovarati,

do kraja neposvećena pažnja,
vrijeme koje se nikad s nekim podijelilo nije,

dan zadnjeg susreta,
čas posljednjeg poziva,

broj u telefonskom imeniku,
i nikad nevraćena knjiga,

bliskost pretvorena u otuđenje,
san i java, nezaborav.

Iza mrtvih ostaje
život koji mine,

koji će u našemu nastavljati
smrt zaduživati.

(Sa makedonskog prevela Borjana Prošev-Oliver)